

heden van bij Koninklijk Besluit of door den Minister van Oorlog benoemde commissiën, voor zoover die uitgaven niet moeten worden bestreden uit andere artikelen der begrooting.

XIII^{DE} AFDEELING.

Artikel 100. Onderhoud, herstelling en huur van gebouwen, enz., der Koninklijke Militaire Academie, wordt *verminderd* met f11 800 en alzoo uitgetrokken tot een bedrag van f92 447.

Artikel 102. Onderhoud, herstelling en huur van gebouwen, enz., der Cadetenschool, wordt *verminderd* met f6050 en alzoo uitgetrokken tot een bedrag van f34 892.

Het totaal van de XIII^{de} afdeeling wordt uitgetrokken tot een bedrag van f382 043.

XVII^{DE} AFDEELING.

Artikel 138. Onderhouden, herstellen, veranderen en verbeteren van vestingwerken, oefeningsterreinen, schietbanen, kazerne- en andere gebouwen, enz., wordt *verhoogd* met f6810 en alzoo uitgetrokken tot een bedrag van f600 545.

Het totaal van de XVII^{de} afdeeling wordt uitgetrokken tot een bedrag van f781 290.

XVIII^{DE} AFDEELING

Artikel 149. In den laatsten regel van dit artikel wordt het getal „185” vervangen door 184.

XIX^{DE} AFDEELING.

Artikel 157. Subsidie aan de Vereeniging „Trouw aan Koning en Vaderland” te Utrecht, wordt *verminderd* met f5000 en alzoo uitgetrokken tot een bedrag van f15 000.

Het totaal van de XIX^{de} afdeeling wordt uitgetrokken tot een bedrag van f78 470.

XXIII^{STE} AFDEELING.

Artikel 186. Verbetering van Rijksgebouwen en werken en van gebouwen door de gemeenten tot militair gebruik aan het Rijk afgestaan, enz., wordt aan het slot *aangevuld* met twee nieuwe zinsneden, luidende:

r. bouwen van een kazernement te *Nijmegen* (2de termijn) f240 000.

s. uitbreiding van de kazerneering te *Amsterdam* (1ste termijn) f50.000.

Het artikel wordt mitsdien verhoogd met f290 000 en alzoo uitgetrokken tot een bedrag van f992 030 en het totaal van de XXIII^{ste} afdeeling tot een bedrag van f1 183 140.

Het totaal van het VIII^{ste} hoofdstuk wordt uitgetrokken tot een bedrag van zes en twintig millioen achthonderd acht duizend twintig gulden (f26 808 020).

BEGROOTING VAN UITGAVEN TEN BEHOEVE VAN DE
VOLTOOIING VAN HET VESTINGS'ELSEL,
DIENST 1904.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

Ter beantwoording van de beschouwingen en opmerkingen, voorkomende in het Voorloopig Verslag der Commissie van Rapporteurs uit de Tweede Kamer

der Staten-Generaal, naar aanleiding van het onderzoek van het wetsontwerp tot vaststelling van de begrooting van uitgaven ten behoeve van de voltooiing van het vestingstelsel dienst 1904, heeft de ondergeteekende de eer het volgende te doen kennen.

Bij de vaststelling van het bedrag, dat voor het dienstjaar 1904 ten behoeve van de voltooiing van de Stelling van Amsterdam zoude worden aangevraagd, werd aangenomen, dat de toestand van 's lands geldmiddelen in geen geval toeliet reeds in 1904 tot het sneller afwerken der stelling over te gaan, en werd daarom op het voetspoor van vorige jaren een zoo groot bedrag uitgetrokken, als vereischt wordt voor het in bewerking nemen van twee nieuwe forten en voor afwerken van twee andere, alsmede voor den geleidelijken voortgang van de overige onder handen zijnde werkzaamheden.

Voor de bedoelde forten werden de werken bij Marken-Binnen en bij Aalsmeer aangewezen, omdat het afwerken daarvan in het belang van eene goede verdediging het meest noodig wordt geacht.

In dezen gedachtengang was de in de Memorie van Toelichting bedoelde en sedert bij schrijven van 9 October jl., aan de Tweede Kamer ingezonden Nota voor de beoordeeling van de in de begrooting opgenomen voorstellen niet bepaald noodig, daar het doel er van toch in hoofdzaak is om de Kamer een volledig overzicht te geven van de nog te verrichten werkzaamheden en de daarvoor geraamde bedragen, terwijl de thans voorgestelde werkzaamheden onafhankelijk van de te treffen regeling voor het verder afwerken van de kringstelling in ieder geval zoo spoedig mogelijk moeten worden uitgevoerd.

Getrouw aan de gegeven belofte, heeft de ondergeteekende de toegezegde Nota overgelegd. Dat die Nota eerst 9 October kon worden ingediend, heeft hij betreurd, doch is een gevolg van verschillende omstandigheden die zich bij de bewerking hebben voorgedaan, en niet het minst van zijn streven om op deugdelijke gronden steunende gegevens te verstrekken.

Uit die Nota zal thans aan de leden van de Tweede Kamer gebleken zijn, welke werken nog voor het volledig afwerken van de kringstelling worden noodig geacht; daarvan zullen de werkzaamheden van de *eerste groep* in de eerste plaats moeten worden uitgevoerd, en zullen die van de *tweede groep* eveneens zoodra doenlijk onderhanden genomen moeten worden.

De uitvoering daarvan zou echter desnoods over een grooter aantal jaren verdeeld kunnen worden, dan met de werkzaamheden van de eerste groep het geval dient te zijn.

Eindelijk zouden de werkzaamheden, behoorende tot de *derde groep*, zoo noodig eerst in uitvoering kunnen genomen worden, nadat die van de eerste twee groepen in hoofdzaak zullen zijn voltooid.

Mocht er, zooals door sommige leden wordt in overweging gegeven, door middel van eene geldleening of op andere wijze gelegenheid gegeven worden, die nog te verrichten werkzaamheden in korter tijd uit te voeren, dan op den tot nu gevolgden voet het geval zou zijn, dan zou het voor eene behoorlijke regeling van het werk gewenscht zijn, de werkzaamheden der drie groepen, welke toch alle tot uitvoering behooren te komen, zooveel mogelijk te gelijker tijd onder handen te nemen, waartegen uit technisch oogpunt geen bedenking bestaat.

De in het slot der Nota bedoelde overwegingen ter zake zijn nog niet afgevoerd, zoodat de ondergeteekende tot zijn leedwezen daaromtrent voor het tegenwoordige geen mededeelingen kan doen, doch wel geeft hij de verzekering, dat met ernst zal worden getracht om althans voor de werken der eerste groep tot spoedige voltooiing te geraken.

Met de meening der leden, die het niet noodzakelijk achten, dat aan de voltooiing der stelling sneller dan tot dusverre zou worden gewerkt, kan dan ook niet worden ingestemd.

Wel is thans, op het gedeelte waar de verdediger het minst door het terrein begunstigd wordt, door de voltooiing van de aldaar aanwezige forten, eene stelling ontstaan, die den aanvaller ernstige bezwaren zal opleveren, maar toch blijft het afwerken der overige forten een dringende eisch en zullen zelfs op bedoeld gedeelte nog verschillende verbeteringen moeten worden uitgevoerd om tot een zoodanigen toestand te geraken, dat op hardnekkige verdediging kan worden gerekend en een aanvaller met vol vertrouwen op een goeden uitslag kan worden afgewacht.

Worden deze en de verdere werken, vermeld in de aan de Tweede Kamer toegezonden Nota, uitgevoerd, dan zal de stelling eene bij uitstek sterke worden en voor een aanvaller zeer ernstige bezwaren opleveren, zoodat men omtrent het behoud van de stelling in de toekomst volkomen gerust kan zijn.

Ditselfde zal nooit kunnen bereikt worden, indien *uitsluitend* gebruik wordt gemaakt van vluchtige en tijdelijke versterkingen, die in het voor de stelling aangenomen stelsel zullen worden gebezigd voor de gedeelten tusschen de permanente steunpunten.

Laat men het ook voor de steunpunten aankomen op werken, die in oorlogstijd moeten worden gereed gemaakt, en worden ook de verdere in de Nota vermelde werkzaamheden tot dat tijdstip uitgesteld, dan zal men, onder voor ons nadeelige omstandigheden, zeker niet gereed zijn, wanneer een vijand voor de stelling verschijnt.

Hierbij mag niet uit het oog worden verloren, dat voor de bezetting van eene zelfde frontbreedte bij permanente versterkingen minder bezettingstroepen noodig zijn dan bij tijdelijke en vluchtige versterkingen, en dat het opwerpen van deze in oorlogstijd te maken werken niet alleen veel voorbereiding, tijd en werkrachten eischt, doch ook in onze drassige terreinen veelal zeer groote moeilijkheden oplevert.

Het niet verder afwerken van de kringstelling, met permanente versterkingen, die nu reeds voor een zoo belangrijk deel werden voltooid, zou dan ook als een ramp voor onze verdediging moeten worden beschouwd.

Wordt de stelling afgewerkt overeenkomstig het in de Nota ontwikkelde plan, dan zal, zooals op 22 December 1902 in de zitting der Tweede Kamer door ondergeteekende is verklaard, de bezetting daarvan onze krachten niet te boven gaan.

De gestelde vraag, hoe groot het aantal infanterie-, artillerie- en genie-troepen zal zijn, dat alleen voor de verdediging van Amsterdam bestemd zal moeten worden, kan bezwaarlijk met eene stellige opgave worden beantwoord.

De eigenaardige bestemming van de stelling als reduit der verdediging brengt mede, dat aanvankelijk niet meer troepen voor de bezetting zullen worden aangewezen dan vereischt worden om haar gevechtvaardig te maken, doch dat daarin later bij de eigenlijke bezetting alle troepen zullen komen, die niet elders worden vastgehouden.

Uit den aard der zaak kunnen in het openbaar geene mededeelingen worden gedaan noch van het aantal, noch van de sterkte en wapensoort der afdeelingen, die met eerstgenoemde opdracht zullen worden belast.

Wijders is het niet mogelijk vast te stellen, welke gedeelte van onze strijkrachten zal beschikbaar zijn op het tijdstip van den oorlog, waarop tot de eigenlijke bezetting van het reduit der verdediging wordt overgegaan.

Overeenkomstige redenen als hiervoren werden aangevoerd tegen het vermelden van de sterkte van de bezetting der stelling, verzetten zich ook tegen het openbaar maken van de waarde van de geschutbewapening en van den totalen munitievoorraad, terwijl thans ook de beschikbare tijd te kort is, om eene geheel vertrouwbare opgave meer bepaald voor de leden der Kamer te doen gereed maken. Uit dien hoofde moet ondergeteekende zich thans bepalen tot de mededeeling, dat de geschutbewapening aanwezig is of door de in bewerking zijnde snelvuurkanonnen van 6 cM. eerlang zal worden gecompleteerd, behoudens een veertigtal dat noodig is voor de hefkoepels en aanschaf wordt, naarmate de forten worden afgewerkt.

De munitievoorraad vereischt nog aanvulling, doch kan deze op den tot nu gevolgen voet gaandeweg uit de gewone begrooting plaats hebben.

Zooals reeds in de Memorie van Toelichting werd vermeld, en hierna nog nader wordt toegelicht, zal bij het in 1904 te verrichten proefpompen de capaciteit van de prise d'eau der drinkwatervoorziening worden bepaald. Mocht bij die proeven de mogelijkheid van de uitbreiding der installatie blijken, dan is het zeker gewenscht daartoe over te gaan.

De kosten van deze uitbreiding, met inbegrip van den aanleg der buisleiding naar Amsterdam, worden geraamd op f 415000, welk bedrag begrepen is in het bedrag van f 9 430 000, dat, volgens meergenoemde Nota, voor het afwerken van de stelling wordt noodig geacht.

De totale uitgaven voor de proviandeering der stelling en voor de voorziening aan brandstoffen kunnen vooralsnog niet worden medegedeeld.

Voor de uitgaven, welke ter voorziening in de behoefte aan graan en meel worden noodig geacht, moge worden verwezen naar het, onder dagteekening van 7 Juli 1902 uitgebracht verslag van de inmiddels ontbonden staatscommissie ter voorlichting betreffende de voorziening in die behoeften, welk verslag aan de leden der Staten-Generaal werd toegezonden.

De quaestie der zoutvoorziening is in onderzoek, zooals blijken kan uit de Memorie van Toelichting betreffende hoofdstuk VIII der Staatsbegroting voor 1904 ad art. 190 (zie bladz. 108).¹⁾

Voorts ligt het in het voornemen eerlang de vereischte stappen te doen tot het in het leven roepen van eene Staatscommissie, die, ten opzichte van de voorziening in de vleeschvoeding, de noodige voorlichting zal moeten verschaffen.

De Staatscommissie, ingesteld bij Koninklijk besluit van 24 Februari 1902 n°. 24, ten einde advies uit te brengen in zake de voorziening in de behoefte aan brand- en lichtstoffen, heeft nog geen verslag uitgebracht. De inzending van bedoeld verslag wordt vertraagd, doordat de aandacht is gevestigd op eene werkwijze, waardoor in enkele uren tijds uit veen briketten kunnen worden vervaardigd, hetgeen wellicht tot afdoende oplossing van dit vraagstuk zoude kunnen voeren.

Omtrent de resultaten van de in dezen zomer gehouden vesting-manoeuvres zijn nog geen rapporten ingekomen; de hieromtrent gestelde vragen kunnen alzoo vooralsnog niet worden beantwoord.

Dergelijke manoeuvres worden niet gehouden met de bedoeling den voortdurend goeden staat der batterijen te kunnen beoordeelen, daar dit doelmatiger bij periodieke daarover te houden inspectiën kan geschieden. Zij zijn echter van veel belang voor de oefening van de troepen, vooral van de met de verdediging der werken belaste officieren, en geven bovendien de gelegenheid de memories van verdediging van die werken en van de onderdeelen der stelling aan een practisch onderzoek te onderwerpen.

Worden daarbij gebreken of leemten ontdekt, dan moeten deze, uit den aard der zaak, worden gerapporteerd.

Ware het niet dat ten gevolge van de ligging der werken in dicht bevolkte streken met vruchtbaren bodem de kosten dezer manoeuvres zeer belangrijk zijn, dan zou het aanbeveling verdienen deze zeer nuttige oefeningen veelvuldiger te doen houden dan thans geschiedt.

Naar aanleiding van de vraag omtrent schade, toegebracht aan veehouders en veefokkers, wier koeien door het gedreun van het geschut zouden zijn verschrikt, zij opgemerkt, dat hieromtrent geene klachten bij het Departement van Oorlog, noch bij den commandant der Stelling van Amsterdam, zijn ingekomen. Daarentegen zijn wel door enkele eigenaars en gebruikers van woningen, waarin glasruiten zijn gebroken, aanvragen om schadevergoeding ingediend, waaraan naar hun genoegen is gevolg gegeven.

Met de opmerking betreffende de inrichting van den toelichtenden staat, overgelegd als bijlage bij de Memorie van Toelichting zal, voor zooveel doenlijk, bij de samenstelling van de ontwerpen voor volgende dienstjaren rekening worden gehouden.

Omtrent de onderhandelingen met de gemeente Neuzen betreffende de vervanging van de vesting Neuzen door eene kustbatterij en de bestemming of den verkoop van de alsdan beschikbaar komende vestinggronden werd met die gemeente en met de Ministers van Waterstaat, Handel en Nijverheid en van Financiën van gedachten gewisseld.

Deze gedachtenwisseling heeft echter nog niet tot overeenstemming geleid, zoodat hieromtrent voor het tegenwoordige geen nadere mededeelingen kunnen worden gedaan.

Intusschen kan de verzekering worden gegeven, dat ondergeteekende met ernst er naar zal streven om deze aangelegenheid tot eene oplossing te brengen, ook al zou niet wel mogelijk blijken voorshands aan het vroeger opgevatte voornemen gevolg te geven.

ad Art. 4. Voor de redenen, welke hebben geleid tot het opnemen van be-

¹⁾ Pagineering Mil. Spect., 1903.

dragen als eerste termijnen voor het afwerken van de forten bij Marken-Binnen en bij Aalsmeer moge worden verwezen naar hetgeen hiervoor naar aanleiding van de beschouwingen over de regeling van het voltooien van de Stelling van Amsterdam werd medegedeeld.

Met genoegen is opgemerkt dat voortgaan met de in de laatste jaren gevolgde wijze van uitvoering der Vestingwet, zoolang nog geen definitieve beslissing omtrent het sneller afwerken der stelling is genomen, bij de Kamer, al is het dan ook niet onverdeeld, instemming heeft gevonden.

Omtrent de werkzaamheden ten behoeve van de drinkwatervoorziening in de stelling van Amsterdam kan nog het navolgende worden medegedeeld.

Met het oog op het op de onderwerpelijke begroting uitgetrokken bedrag van f 98 000 kunnen de werkzaamheden zoover worden voortgezet, dat in den zomer van 1904 de navolgende werken zullen zijn gemaakt.

1°. De *prise d'eau*, bestaande uit 106 bronnen, elk wijd 75 m.M., en tien bronnen, elk wijd 125 m.M., de bronnen door middel van 4 hevelleidingen aangesloten aan den centralen hevelput, waaruit het water moet worden opgepompt.

Overeenkomstig de in het rapport der Staatscommissie, ingesteld bij Koninklijk besluit van 16 Januari 1895 n°. 23, aangenomen opbrengst van genoemde bronnen, zou daaraan, bij eene afpompings van ongeveer 1 M³, respectievelijk 6 en 8 M³. per uur kunnen worden ontleend, zoodat bij het gedurende 22 uur per etmaal in werking zijn van pompmachines van voldoende vermogen eene hoeveelheid van 15 752 M³. per etmaal aan de prise d'eau kan worden onttrokken. Wordt nu voor het doorspoelen van de cokeskamer der ontijzeringsinrichting en wegens verlies door verdamping en verstuiving gerekend op een totaal verlies van ongeveer 700 M³. per etmaal, dan zou aldus per etmaal rond 15 000 M³. gereinigd water uit de prise d'eau kunnen verkregen worden.

2°. Het *machinelokaal*, dat, om moeilijkheden bij uitbreiding van de capaciteit der installatie te ontgaan, voldoende ruimte bevat om daarin de machines te plaatsen voor eene aflevering van 15 000 M³. gereinigd water per etmaal.

3°. De *werktuigelijke inrichting*, bestaande uit 2 stel ketels en machines. Elk stel machines omvattende 1 stoomketel, 1 lagedruk-pompwerktuig voor het oppompen van het water uit den centralen hevelput naar de ontijzeringsinrichting, en 1 hoagedruk-pompwerktuig voor het oppompen van het water uit den reinwaterkelder en het persen in de afvoerleiding naar Amsterdam. Elk stel is berekend voor de aflevering van 5000 M³. water per etmaal bij een arbeidsdag van 22 uur, d. i. ongeveer 230 M³. per uur.

De lagedruk-pompwerktuigen zijn evenwel ontworpen tot een capaciteit van 275 M³. per uur, ten behoeve van eene krachtige doorspoeling van een der ontijzeringskamers in een kort tijdsverloop. Dientengevolge zal het mogelijk zijn tijdens het proefpompen met de twee lagedruk-pompwerktuigen en de nog aanwezige proefpompinstallaties te zamen in 24 uur ongeveer 15 000 M³. water aan de prise d'eau te ontnemen.

Zooals reeds onder 2°. is vermeld, kunnen in het machinegebouw nog worden bijgeplaatst 2 stel ketels en machines, zoodat bij volledige uitrusting dat gebouw zal bevatten 4 stel ketels en werktuigen, waarvan 3 stel bestemd zullen zijn voor de aflevering van 15 000 M³. gereinigd water per etmaal, en 1 stel in reserve zal blijven.

4°. De *reinigingsgebouwen*, bestaande uit eene ontijzeringsinrichting, filter en reinwaterkelder, bestemd voor het zuiveren van 10 000 M³. water per etmaal.

5°. De noodige *verbindingsleidingen* en verdere tot de installatie behorende werken, als woningen voor het machinepersoneel, wegen, enz.

Alhoewel omtrent de capaciteit der installatie op dit oogenblik niets met zekerheid valt te zeggen, kan uit het vorenstaande reeds blijken, dat het *zeer waarschijnlijk* wordt geacht, dat per etmaal 10 000 M³. en *waarschijnlijk* dat per etmaal 15 000 M³. gereinigd water uit de prise d'eau zal kunnen worden geleverd.

Het proefpompen gedurende 6 maanden, dat in de 2de helft van 1904 zal beginnen, moet ten deze nader leeren of aan de verwachting zal worden voldaan.

Vooropstellende de wenschelijkheid, dat Amsterdam in oorlogstijd van

15 000 M³. drinkwater per etmaal kan worden voorzien, zal het voorts van den uitslag van het proefpompen afhankelijk dienen te worden gesteld, of nog naar eene prise d'eau op een ander terrein moet worden omgezien.

Blijkt door het proefpompen, dat de drinkwaterinstallatie aan het Nieuwe Meer eene hoeveelheid van 15 000 M³. water per etmaal kan afleveren, dan zijn de kosten voor de daarvoor alsnog uit te voeren werken geraamd als volgt:

2 stel werktuigen.....	f 60 000
uitbreiding der reinigingsgebouwen.....	155 000
kolenloods voor oorlogsvoorraad.....	30 000
bijkomende kosten.....	18 000

makende te zamen met het bedrag van f 708 135, dat in 1904 voor de installatie zal zijn besteed, de som van f 971 135 voor de totale kosten van de drinkwatervoorziening. In dit bedrag zijn niet begrepen de kosten van de leiding naar Amsterdam. Deze leiding zal bij eene aflevering van 15 000 M³. per etmaal een wijdte van 450 m.M. moeten verkrijgen. De daaraan verbonden kosten worden geraamd op f 150 000. Voorts zal nog moeten worden gerekend op eene som van f 2000 voor het maken van eene telephonische verbinding met het pompstation aan den Haarlemmerweg, te Amsterdam.

Bij eene capaciteit van 10 000 M³. per etmaal zal slechts één stel machines meer aangeschaft moeten worden, zullen de reinigingsgebouwen geen uitbreiding behoeven en zal voor de leiding naar Amsterdam met eene wijdte van 400 m.M. kunnen worden volstaan. De kosten dezer leiding worden hierdoor teruggebracht op f 130 000.

Zooals bereids werd aangegeven, is het doel van het proefpompen voornamelijk om vast te stellen of eene hoeveelheid water van 15 000 M³. per etmaal gedurende langen tijd aan de prise d'eau zal kunnen worden onttrokken.

Daarbij is het niet noodig die totale hoeveelheid te reinigen, doch kan deze dadelijk door een voorhanden leiding worden weggevoerd. Tevens zal het proefpompen ook kunnen strekken voor het verkrijgen van meerdere gegevens ten aanzien van de reiniging van het water.

In het bijzonder zal hierbij moeten blijken, in hoeverre de aangenomen snelheid van behandeling kan worden aangehouden, dan wel of die snelheid grooter kan worden genomen en dus meer water dan 10 000 M³. per etmaal in de gebouwen kan worden gereinigd, of wel, dat eene kleinere snelheid van filtratie noodzakelijk is om eene volledige ontijzering te verkrijgen.

Het proefpompen zal met de meeste omzichtigheid moeten worden geregeld. Beginnende met eene hoeveelheid van 5000 M³. water per etmaal, zal de aan de prise d'eau per etmaal te ontnemen hoeveelheid water geleidelijk moeten worden opgevoerd. Bij voortdoring zal daarbij de afpomping en wijders de samenstelling van het water op onderscheidene punten van de prise d'eau moeten worden vastgesteld.

Door het proefpompen zal voorts proefondervindelijk moeten worden bevesten, of de per etmaal verlangde hoeveelheid water in oorlogstijd gedurende langer dan 2 of 3 maanden te leveren zal zijn. Tevens zal, zool niet met zekerheid, dan toch met groote waarschijnlijkheid door het meervermelde proefpompen kunnen worden bepaald, welke hoeveelheid water eventueel bij voortdoring ten behoeve van de watervoorziening van Amsterdam in vreedstijd aan den bodem zou kunnen worden onttrokken, zonder dat nadeelige invloed zal worden uitgeoefend op de in oorlogstijd benodigde hoeveelheid deugdelijk drinkwater.

Omtrent de vraag, of gedurende korteren tijd, en in welke mate, in vreedstijd bij schaarschte van drinkwater te Amsterdam, door de installatie zal kunnen worden medegewerkt aan het voorzien in de behoeften van die gemeente, zal dus eerst na het proefpompen een antwoord gegeven kunnen worden.

Ten aanzien van de hoedanigheid van het thans aanwezige water kan worden gezegd, dat het aan de eischen van goed drinkwater voldoet.

Bij het proefpompen kan voorts blijken, of, zooals verwacht wordt, de hoedanigheid van het gedurende langeren tijd opgepompte water dezelfde blijft.

's-Gravenhage, 11 December 1903.

*De Minister van Staat,
Minister van Oorlog,
J. W. BERGANSIUS.*